Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan
asunto- ja ympäristöjaosto
HE 88/2016 vp
31.5.2016

talouspäällikkö Timo Jaakkola

Hituran kaivos ja Belvedere Mining Oy

Belvedere Mining Oy asetettiin konkurssiin 28.12.2015 Ylivieskan-Raahen käräjäoikeudessa. Belvedere Mining Oy omistaa Hituran nikkelikaivoksen (nikkeli, kupari, koboltti, platina, palladium) Nivalassa. Belvedere Mining Oy aloitti toimintansa vuonna 2010. Yrityksen Y-tunnus 2312246-5 on annettu 20.1.2010. Yrityksen konkurssipesälle on annettu 29.12.2015 Y-tunnus 2735251-6.

Outokumpu Oy perusti Hituran kaivoksen vuonna 1970. Kaivos on työllistänyt suoraan noin 80 henkilöä ja lisäksi alihankkijoita. Kaivostoiminta oli pysähdyksissä ennen konkurssipäätöstä jo kesäkuusta 2013 lähtien, koska nikkelin maailmanmarkkinahinta on ollut matala. Kaivos ajautui konkurssiin nikkelin alhaisen maailmanmarkkinahinnan takia. Belvedere Mining teki liiketappiota vuonna 2014 noin 1,2 milj. euroa ja vuonna 2013 noin 2,5 milj. euroa. Kaivokselle on etsitty uutta omistajaa.

Ympäristöongelmien havaitseminen

Toiminnassa ei ole aiheutunut luparikkomuksia tai muita vastaavia tapahtumia, jotka aiheuttaisivat tämän ongelman. Nyt käsillä oleva ongelma johtuu siitä, että yritys on hakeutunut konkurssiin maksukyvyttömyyden takia. Tuotannon keskeytymisestä huolimatta yritys on jatkanut ympäristöluvan mukaisesti välttämättömiä ympäristötöitä (vesien käsittely ja johtaminen, pölyhaittojen torjunta yms.) konkurssiin saakka. Konkurssipesä ei ole jatkanut kaivoksen toimintaa ja on ilmoittanut, että se ei ole konkurssilain mukaisesti toiminnanharjoittaja eikä näin ollen vastaa toiminnanharjoittajalle kuuluvista ympäristövelvoitteista. Tämän vuoksi Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on valvontaviranomaisena joutunut teettämään välttämättömiä ympäristötöitä ympäristövastuulain mukaisesti ympäristöministeriön myöntämällä erillismäärärahalla ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi.

Ympäristövahinkojen ehkäiseminen

Hituran kaivosalueelle on vuosina 1992–1996 tuotu Kokkolan kobolttikemikaalitehtaalta jarosiittia 0,45 Mt, joka on läjitetty 3,5 ha alueelle. Alueella on todettu ympäristöriski johtuen suotovesien pääsystä pohjaveteen ja Kalajokeen. Pohjaveden ja joen pilaantumisen estämiseksi suotovettä pumpataan jatkuvasti puhdistettavaksi. Tuotannon keskeytyksen jälkeen kaivoksella on ollut noin 2–3 htv:n miehitys hoitamassa ympäristönhoitoon ja seurantaan liittyviä tehtäviä.

Belvedere Mining Oy on asettanut kaivostoiminnan lopettamista silmällä pitäen lainsäädännön vaatimat vakuudet: ympäristönsuojelulain mukaisen jätevakuuden ja kaivoslain mukaisen vakuuden alueen maisemoimiseksi yms. Kaivoksen uudesta sulkemissuunnitelmasta ja jätevakuuden korottamisesta on valitettu Vaasan hallinto-oikeuteen, joka ei ole vielä ratkaissut asiaa. Vakuuden kasvattamisella ei yhtiön mentyä konkurssiin ole enää käytännön merkitystä.

POP ELY on 11.5.2016 tehnyt ympäristönsuojelulain 175–176 §:n mukaisen hallintopakkopäätöksen (POPELY/4321/2015) Belvedere Mining Oy:n Hituran kaivoksen kaivannaisjätteiden jätealueiden sulkemistoimista ja asetetun jätevakuuden (noin 2 milj. euroa) käyttöön ottamisesta. Jätevakuuden käyttötarkoitus on päätetty kaivostoiminnasta annetussa AVI:n luvassa eikä vakuutta voida käyttää niihin tarkoituksiin, joihin lisätalousarvion (HE 88/2016) 520 000 euron määrärahaa on esitetty.

Belvedere Mining Oy vastaa omaisuudellaan yhtiön veloista, mutta osakkeenomistajat eivät henkilökohtaisesti vastaa osakeyhtiön veloista. Tämä koskee myös tilanteita, joissa osakkeenomistajana on toinen osakeyhtiö. Emoyhtiöllä ei siis lähtökohtaisesti ole vastuuta tytäryhtiönsä velvoitteista pelkän osakeomistuksensa perusteella, vaan vastuun syntyminen edellyttäisi emoyhtiöltä sitoumusta vastata tytäryhtiön velvoitteista suhteessa tytäryhtiön velkojiin.

Millaisia lainsäädäntömuutoksia edellyttäisi saada emoyhtiö vastuuseen? Tämä ei ole ympäristölainsäädännössä ratkaistava asia (konkurssi- ja osakeyhtiölainsäädäntöä). Valvontaviranomaisen näkemyksen mukaan konkurssipesän vastuuta toiminnanharjoittajalle kuuluvista ympäristövelvoitteista tulisi lainsäädännössä selkeyttää. Nykyisen konkurssilainsäädännön mukaisesti konkurssipesä ei lähtökohtaisesti vastaa ympäristöluvan mukaisista velvoitteista ellei konkurssipesä jatka velallisen toimintaa.

Jätevakuutta koskevia säännöksiä selvennettiin ja täydennettiin siinä yhteydessä, kun nykyinen jätelaki säädettiin.

Yrityksen emoyhtiöstä

Belvedere Mining Oy on osa kanadalaista kaivoskonserni Belvedere Resourcesia, joka on listattu Toronton pörssiin. Kanadalaisyritys omistaa konkurssiin hakeutuneen kaivosyhtiön Hollantiin rekisteröidyn tytäryhtiönsä kautta. Belvedere Resources on perustettu vuonna 1997. Yritys keskittyy kaivostoimintaan Euroopassa. Yrityksen pääpaikka on Vancouverissa, Kanadassa.

Kaivostoimintaa pyörittäneen firman lisäksi Belvedere Resources omistaa Suomessa myös Belvedere Resources Finland - ja BR Gold Mining -yhtiöt. Myös nämä yhtiöt ovat saaneet maksuhäiriömerkintöjä.